

Allergi

over for

kemiske stoffer

 Sundhedsstyrelsen

VIDENCENTER *for* ALLERGI

Forord

Denne pjece er udarbejdet til sundhedsplejersker med henblik på at formidle den nyeste viden om allergi over for kemiske stoffer. I samtaler med børn og unge og gennem sundhedspædagogiske aktiviteter kan sundhedsplejerskerne med denne viden bidrage til forebyggelse af kontaktallergi.

Pjecen er udarbejdet af Videncenter for Allergi og Sundhedsstyrelsen - og med økonomisk støtte fra Sundhedsstyrelsen.

Pjecen indgår i indsatsen om Astma-Allergi i skolen – et samarbejde mellem Sundhedsstyrelsen og Astma-Allergi Danmark.

Se også

astmaallergiiskolen.dk

Viden om børn med astma, høfeber og eksem i skolen.

videncenterforallergi.dk

Mere viden om kontaktallergi.

atopiskeksem.dk

Mere viden om atopisk eksem.

kosmetikindhold.dk

Viden om at læse indholdsdeklarationer.

sst.dk

Sundhedsstyrelsens hjemmeside.

Allergi over for kemiske stoffer

Kemiske stoffer i fx kosmetik og hudplejeprodukter, rengøringsmidler, hobbyprodukter og arbejdsmiljøet, kan forårsage den type allergi, man kalder kontaktallergi - populært hudallergi.

Kontaktallergi viser sig ved eksem, dvs. rødme, kløen, hævelse af huden og eventuelt små blærer.

Eksemet opstår, der hvor huden har været i kontakt med de allergifremkaldende kemiske stoffer. Eksemet kan sprede sig til andre dele af kroppen, ansigtet og hænderne, hvis det ikke behandles.

Kontaktallergi kan opstå i alle aldersgrupper. I en dansk undersøgelse, sås allergi allerede hos de 1-4 årige over for blandt andet nikkel. Hos de 5-8 årige sås desuden allergi over for parfume og farvestoffer i hennatatoveringer¹. Risikoen for kontaktallergi stiger med alderen. En undersøgelse blandt skolebørn har vist, at hver 5. pige og hver 10. dreng mellem 12-16 år har kontaktallergi over for et eller flere kemiske stoffer². Nikkel efterfulgt af parfume er de hyppigste årsager til kontaktallergi hos både piger og drenge.

Allergi over for kemiske stoffer er en livsvarig tilstand, men man behøver ikke have symptomer på allergien, hvis man kan undgå det, man er blevet allergisk overfor.

[1] Simonsen AB et al. Allergic contact dermatitis in Danish children referred for patch testing - a nationwide multicentre study. *Contact Dermatitis*. 2014;70(2):104-11.

[2] Mortz CG et al. Contact allergy and allergic contact dermatitis in adolescents: prevalence measures and associations. The Odense Adolescence Cohort Study on Atopic Diseases and Dermatitis (TOACS). *Acta Derm Venereol*. 2002;82(5):352-8.

Allergi over for nikkel

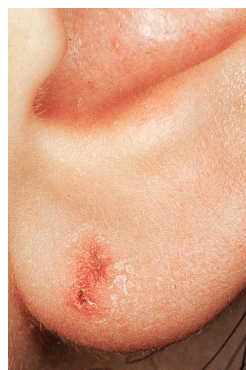

Nikkelallergi kan ses i alle aldersgrupper og opstår ved tæt og langvarig eller meget hyppig hudkontakt med blanke metalgenstande, der kan frigive nikkel.

Det første tegn på nikkelallergi kan være eksem ved en øring (se foto), under et ur, en bukseknop, briller, bæltespænde eller lignende blanke metalgenstande, der frigiver nikkel.

Mobiltelefoner og computere med metaloverflader, der frigiver nikkel, kan ved langvarig og hyppig brug også give nikkelallergi.

I Danmark har der siden 1991 været lovgivningsmæssige begrænsninger for hvor meget nikkel, der må frigives fra de nævnte metalgenstande. Denne lovgivning er senere blevet indført i hele EU. Det betyder at færre børn og unge får nikkelallergi, men nikkelallergi er stadig et hyppigt problem, især blandt piger.

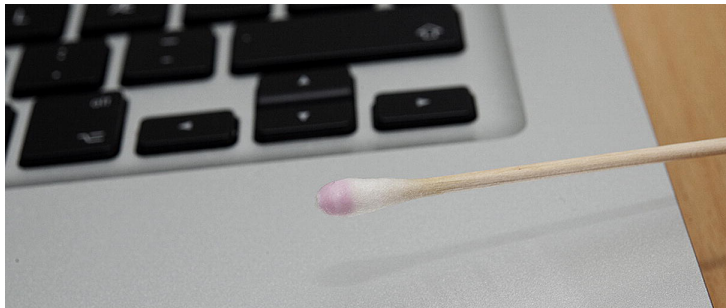
Personer med nikkelallergi behøver ikke have symptomer, hvis de undgår kontakt med genstande, der frigiver nikkel.

Produkter man mener er ulovlige kan indberettes til Kemikalieinspektionen: kemikalieinspektionen@mst.dk.

På apoteket kan man købe en test, der kan vise, om en metalgenstand frigiver for meget nikkel. Testen udføres ved at dryppe to dråber fra testmaterialet på metalgenstanden og gnide efter med en vatpind. Bliver vatpinden lyserød (se foto), er det tegn på, at genstanden frigiver for meget nikkel. I så fald bør man holde op med at bruge den. Testen er ikke hundrede procent følsom og kan være negativ, selvom der frigives nikkel.

Smykker, hårspænder og lignende, der købes hos gadehandlere eller på markeder frigiver ofte nikkel³.

[3] Thyssen JP et al. Nickel release from inexpensive jewelry and hair clasps purchased in an EU country - Are consumers sufficiently protected from nickel exposure?. *Sci Total Environ.* 2009;407(20):5315-8.

Allergi over for nikkel

FAKTA

Nikkel er den hyppigste årsag til allergi blandt børn og unge, især blandt piger.

Nikkelallergi opstår ved tæt og langvarig eller meget hyppig hudkontakt med blanke metalgenstande, som frigiver nikkel fx øreringe, ure, briller, mobiltelefoner og computere.

Der er en lovgivning, som begrænser hvor meget nikkel, der må frigives fra forbrugerprodukter, der er i tæt kontakt med huden.

GODE RÅD

Undgå at bruge blanke metalgenstande, fx smykker mm., som frigiver for meget nikkel.

Test dine genstande med en nikkelspottest (kan købes på apoteket).

Vær opmærksom på:

- at lovgivningen, om hvor meget nikkel der må frigives, måske ikke altid bliver overholdt.
- at gamle smykker, ure m.v. kan frigive for meget nikkel.

*Øreringe, der frigiver nikkel,
er en særlig hyppig årsag til
nikkelallergi*

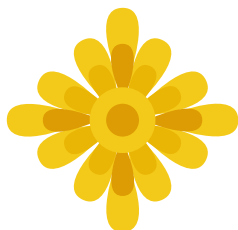

Allergi over for parfume

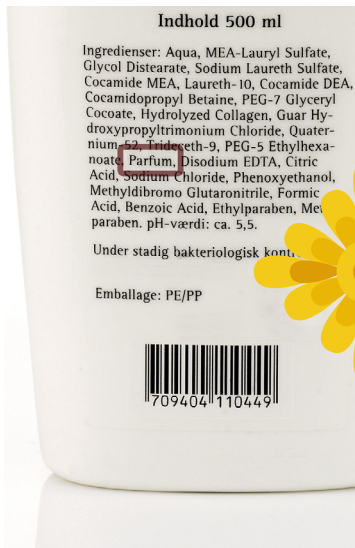
Allergi over for parfume opstår ved brug af parfumeret kosmetik - især deodoranter, parfumer og cremer. Har man først fået parfumeallergi, kan andre parfumerede produkter også give eksem.

Første tegn på parfumeallergi er eksem på det hudområde, hvor det parfumerede produkt er brugt. Allergi over for parfume i en deodorant vil derfor vise sig ved eksem i armhulen (se foto). Eksemet kan sprede sig, hvis man fortsætter med at bruge produktet.

Parfume består af mange forskellige stoffer, hvoraf nogle er allergifremkaldende. De fleste parfumestoffer er oprindeligt udvundet direkte fra planter men fremstilles nu også kemisk, som en direkte kopi. Naturprodukter og økologiske produkter kan derfor også indeholde allergifremkaldende parfumestoffer og er generelt set ikke mindre allergifremkaldende end andre typer produkter.

Personer, der har udviklet parfumeallergi, skal undgå brug af parfumerede produkter

Man kan finde ud af, om kosmetik indeholder parfume ved at se på indholdsdeklarationen. Hvis produktet er parfumeret, skal der stå parfum(e), fragrance eller aroma.

En anden metode er at lugte til produktet. Hvis det dufter godt, er det parfumeret.

Allergi over for parfume

FAKTA

Parfumeallergi findes lige hyppigt hos piger og drenge.

Deodoranter, parfumer og cremer er de hyppigste årsager til parfumeallergi.

Det første tegn på parfumeallergi er ofte udslæt i armhulen efter brug af en parfumeret deodorant.

En parfume består typisk af 10-100 forskellige duftstoffer, hvoraf et eller flere kan give allergi.

Naturlige og økologiske parfumer og produkter er ikke mindre allergifremkaldende end almindelige produkter.

GODE RÅD

Man kan mindske sin risiko for at få parfumeallergi ved at bruge færre parfumerede produkter, bruge dem sjældnere og i mindre mængder. Det gælder især produkter som er i langvarig kontakt med huden, såsom deodoranter, parfumer eller cremer.

Personer, der har udviklet parfumeallergi, skal undgå brug af parfumerede produkter direkte på huden.

Læs på deklarationen om et produkt er parfumeret eller lugt til det.

Allergi over for sorte henna-tatoveringer

Sorte henna-tatoveringer kan give svære allergiske reaktioner. De males direkte på huden og kaldes midlertidige tatoveringer, fordi de holder i nogle uger.

Henna er et naturstof, der giver en svag rødbrun farve, der holder dårligt. Det sorte farvestof para-phenylenediamine (PPD) og kemisk lignende stoffer tilsættes for at give en mere holdbar og tydelig sort farve. PPD er stærkt allergifremkaldende, og det er ulovligt at anvende det i midlertidige tatoveringer.

Allergi over for PPD viser sig ved, at huden bliver meget rød, kløende og hævet, der hvor tatoveringen er tegnet (se foto).

Symptomerne vil typisk starte en uge til ti dage efter, at man har fået tatoveringen og kan være meget voldsomme.

PPD og lignende kemiske stoffer bruges også ofte i hårfarver, og derfor er der risiko for en allergisk reaktion, når man farver hår. Nogle får også problemer med fx at tåle farvestoffer i tøj.

Allergi over for PPD er for resten af livet, men hvis man undgår PPD og lignende stoffer, behøver man ikke have symptomer på allergien.

Allergi over for sorte henna-tatoveringer

FAKTA

Naturlig henna har en rødbrun farve.

Henna kan kun blive sort ved at der blandes kemiske farvestoffer i.

Disse farvestoffer er ofte af typen phenylenediaminer, som fx PPD, som er meget allergifremkaldende.

Man kan udvikle allergi over for sort farve ved en sort hennatatoering. Det viser sig ved, at tatoeringen hæver, klør og bliver meget rød.

Har man først udviklet allergi over for sort farvestof (PPD), kan man ikke tåle at farve hår eller arbejde som frisør.

GODE RÅD

Lad være med at få en midlertidig tatoering.

Lad være med at farve hår eller øjenvipper/bryn, hvis der tidligere har været en allergisk reaktion efter en midlertidig tatoering.

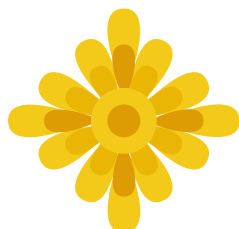
Bliv undersøgt for hudallergi, hvis en midlertidig tatoering har givet udslæt.

Allergi over for hårfarve

Hårfarver kan give hudallergi. Allergien kan vise sig som eksem i hårkanten, hårbunden, ansigtet og på hals/nakke og kan eventuelt sprede sig til resten af kroppen. Symptomerne kan være meget voldsomme med svære hævelser i ansigtet og på halsen og føre til akut indlæggelse på hospital. Typisk kommer reaktionen inden for de første døgn efter hårfarvningen.

De farvestoffer, som giver allergiske reaktioner i forbindelse med hårfarvning, er de samme, som ulovligt anvendes i nogle midlertidige tatoveringer (parafenylenediaminer - PPD).

De kan findes i alle typer hårfarve, men anvendes i de største mængder i såkaldte permanente hårfarver, dvs. hårfarver, som ikke kan skylles ud, men skal vokse ud med håret.

Typisk kommer reaktionen inden for de første døgn efter hårfarvningen

FAKTA

Stærkt allergifremkaldende kemiske stoffer findes i de fleste hårfarver.

De findes i størst mængde i de permanente hårfarver, som skal vokse ud med håret.

Allergi over for hårfarve kan være voldsom, med hævelser i ansigtet og føre til akut indlæggelse.

GODE RÅD

Farv *ikke* hår:

- hvis du vil være sikker på at undgå at få hårfarveallergi.
- hvis du tidligere har haft hævelser, udslæt, eksem eller på anden måde reageret allergisk på:
 - en midlertidig tatovering
 - hårfarvning
 - farvning af øjenbryn eller vipper.

Allergi over for permanente tatoveringer

En permanent tatovering er en tatovering, hvor farvestofferne er lagt så dybt i huden, at de kun kan fjernes igen ved kirurgi eller laserbehandling.

Man ved meget lidt om indholdsstoffer i tatoveringsblæk, men man har fx fundet allergifremkaldende metaller (nikkel, kobolt, krom) i visse tatoveringsfarver.

Mange oplever irritation i deres tatovering fx ved solbadning. Der kan også opstå knudedannelser (granulomer) og infektion.

Allergi over for indholdsstofferne i en tatovering ses sjældent. Det vil vise sig som rødme og hævelse af tatoveringen eller specielle farveområder i tatoveringen. Symptomerne kan blive ret voldsomme, og i nogen tilfælde må tatoveringen fjernes helt.

Mere information på www.thinkbeforeyouink.dk.

Allergi over for sko

Sko bliver produceret af flere forskellige materialer, fx kromgarvet læder eller gummi, der kan give allergi. Det vil vise sig som fodeksem.

Eksemet kan være både på fodryg, tæer og fodsåler afhængig af hvor de allergifremkaldende stoffer findes i sko.

Læder garves med krom. Er der overskud af krom fra garvningen i læderet, så kan det overføres til huden og give skoallergi.

Børn og unge kan også blive allergiske over for den lim, der anvendes i skoene eller over for gummitilsætningsstoffer i gummisko og støvler.

Har man først fået allergi over for kemiske stoffer i sko, skal man undgå det man er allergisk over for. Det kan fx betyde at man ikke kan gå i gummisko, hvis man er allergisk over for gummikemikalier.

Allergi på fritidsjobbet

Mange unge har et fritidsjob. Jobs der omfatter, at den unge får våde hænder, er meget i kontakt med fødevarer, vasker hænder hyppigt (20 gange eller mere på en arbejdsdag), bærer gummihandsker i længere tid eller får olie og snavs på hænderne, kan medføre eksem.

Dette vil som oftest være forårsaget af irritation af huden, som bliver rød og hæver. I mere sjældne tilfælde kan der være tale om allergi, fx over for indholdsstoffer i en flydende sæbe, der anvendes på jobbet, gummikemikalier i handsker eller lignende.

Det er vigtigt at beskytte og pleje huden, hvis man har et job, der belaster huden

Unge, der har eller har haft atopisk eksem, har en større risiko for at udvikle håndeksem ved udsættelse for irriterende stoffer end andre og skal være ekstra påpasselige med at beskytte og pleje huden.

Atopisk eksem er en hudsygdom med tør, kløende hud. Eksemet ses hyppigt i bøjeled og opstår typisk allerede i spædbarnsalderen.

Mere information i Sundhedsstyrelsens og Astma-Allergi Danmarks pjece 'Dit job, dit valg, dine muligheder'.

GODE RÅD

Beskyt dine hænder både på arbejde og i fritiden.

Brug gummihandsker, når du vasker op eller gør rent.

Brug altid vanter eller handsker udendørs om vinteren.

Brug handsker ved snavset arbejde, hvis du fx skal ordne din cykel eller knallert.

Smør hænderne ofte med en fed fugtighedscreme uden parfume, så beskytter du huden.

Ved mistanke om allergi

Mistanke om allergi opstår, når huden bliver rød, er hævet, klør og der eventuelt udvikles små blærer, der brister og kan blive til sår. Har man haft eksemet længe kan huden blive mere tør, skællende og revne.

Hvis man har mistanke om at reaktionen er udløst af et særlig produkt, fx et smykke eller en creme, skal man straks holde op med at bruge eller på anden måde være i kontakt med produktet.

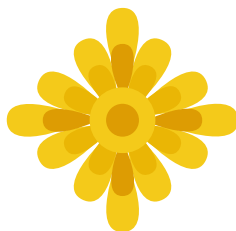
Man skal gå til sin læge og få behandlet sit eksem. Jo længere tid man er om at gå til lægen med eksem, jo sværere er det at blive helbredt.

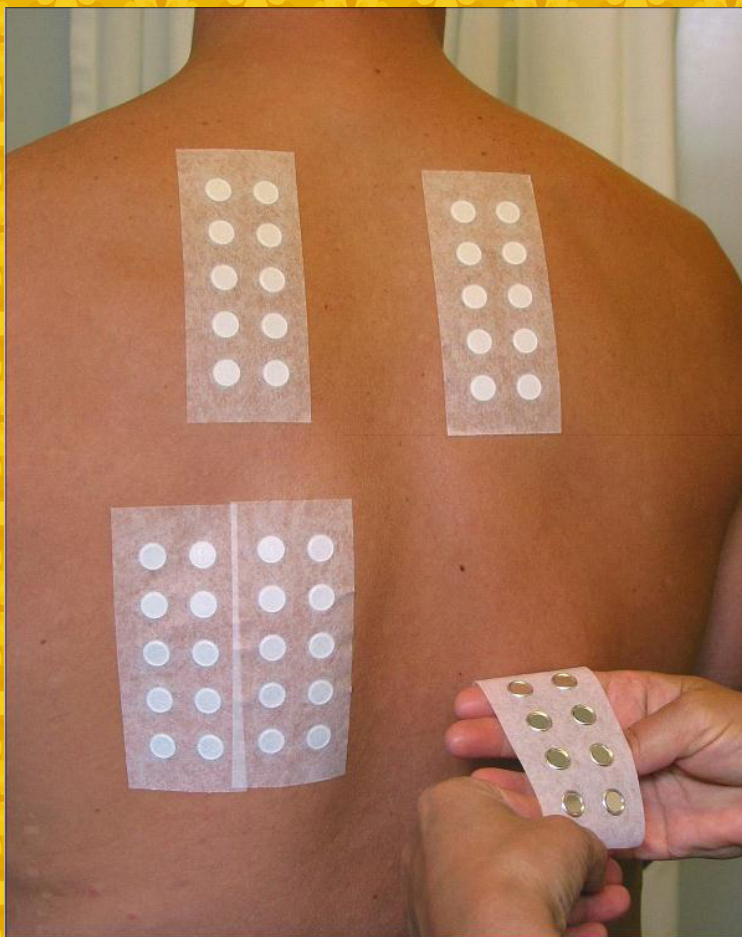
Lægen vil ofte henvise til en hudlæge, som kan teste for allergi over for kemiske stoffer med en lappetest (se foto).

Hvis der ved testen påvises allergi, vil hudlægen fortælle, hvad man skal undgå i fremtiden.

Man behøver ikke have symptomer på sin allergi, hvis man undgår det, man er allergisk over for.

Man kan selv være med til at forebygge nogle typer af allergi ved at være bevidst om de produkter, som anvendes.

**Gentofte
Hospital**